

STORTINGET

Innst. 365 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Meld. St. 17 (2018–2019) og Dokument 8:40 S (2018–2019)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Meld. St. 17 (2018–2019) Mangfold og armlengds avstand – Mediepolitikk for ei ny tid, og Dokument 8:40 S (2018–2019) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Åslaug Sem-Jacobsen, Geir Pollestad, Heidi Greni, Geir Adelsten Iversen og Nils T. Bjørke om utvidelse av konsesjon for lokalradio på FM-nett

Til Stortinget

1. Innledning

1.1 Sammendrag

I meldinga slår Kulturdepartementet fast at redaktørstyrte journalistiske massemedium er ein av grunnsteinane i eit fritt og demokratisk samfunn. Nyheitsmedia og journalistikk legg til rette for ei opplyst offentlegheit der borgarar kan gjere seg opp sine egne meininger.

Nyheitsmedia har ein samfunnsverdi – for demokratisk meiningsdanning, for kontroll av maktutøving og for språk, kultur og identitet – som går ut over den kommersielle verdien av innhaldet for den enkelte tilbydaren av medieinnhaldet. Offentleg støtte er eit nødvendig supplement for å bevare eit mangfold av medium og journalistisk produksjon over heile landet. Demokratiet styrke avheng av i kva grad det blir opplevd som relevant og representativt for heile befolkninga.

Eit mangfold av medium og journalistikk er likevel ikkje nok i seg sjølv; det er òg nødvendig med tillit. Publikum må ha tillit til at utvalet og framstillinga av saker er relevant og sannferdig, og til at synspunkta og re-

sonnementa som blir fremja, er rimelege og baserte på sakkunnskap.

Retten til å ytre seg, pressefridommen og informasjonsfridommen er alle ulike element av ytringsfridommen slik han blir definert og verna i Grunnlova § 100. Ytringsfridommen er dermed både utgangspunktet og det overordna målet for regjeringa sin politikk på medieområdet.

Myndighetene har sidan 2004 hatt eit grunnlovsfesta ansvar for å leggje aktivt til rette for faktisk ytringsfridom, i praksis ved å sørge for at det finst ein velfungerande infrastruktur for den demokratiske samtalen.

Med tiltaka som blir foreslått i meldinga, vil regjeringa bidra til at vi framleis kan ha eit velfungerande of-fentleg rom, og at vi vidarefører tradisjonen med frie, uavhengige og seriøse medium som befolkninga kan ha tillit til.

Regjeringa oppnemnde i september 2015 eit offentleg utval – Mediemangfaldsutvalet – som hadde som mandat å vurdere kva som bør vere dei statlege måla for mediemangfald, og å vurdere det mediepolitiske verkemiddelapparatet i lys av sentrale utviklingstrekk. 7. mars 2017 leverte Mediemangfaldsutvalet NOU 2017:7 Det norske mediemangfoldet. En styrket mediepolitikk for borgerne. I meldinga er det gjort nærare greie for utvalet sine vurderingar og konklusjonar.

1.2 Komiteens merknader

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Trond Giske, Kari Henriksen og Tone Merete Sønsterud, fra Høyre, Marianne Haukland, lederen Kristin Ørmen Johnsen og Tage Pettersen, fra Fremskrittspartiet, Silje Hjemdal og Morten Wold, fra Senterpartiet Åslaug

Sem-Jakobsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Freddy André Øvstegård, fra Venstre, Grunde Almeland, og fra Kristelig Folkeparti, Jorunn Gleditsch Lossius, er glad for at meldingen så tydelig slår fast at redaktørstyrte journalistiske medier er en av grunnsteinene i et fritt og demokratisk samfunn. Samfunnets ordskifte og demokratiet er under stadig press fra blogger og sosiale medier samt medier og nettsider som ikke følger pressens standarder. Med dette bakteppet er det viktig at vi politisk sikrer et bredt mediemangfold både hva gjelder geografi og tematikk.

Komiteen er opptatt av å sikre en mediepolitikk og finansiering som skal ha størst mulig uavhengighet fra politiske myndigheter. Norge er flere år på rad kåret til det landet i verden som har den frieste og mest uavhengige pressen. Dette er viktig å verne om, og all ny politikk må ha som mål å sikre dette også for fremtiden.

Komiteen mener at velfungerende og frie medier er fundamentalt for et godt og demokratisk samfunn. Mediene fyller mange viktige samfunnsoppgaver. De bidrar til ytringsfrihet og samfunnsdebatt, de kan gjøre oss opplyste og informerte til å delta i demokratiet og til å ta egne valg. De kan se kritisk på og få fram mangler i samfunnet, urettferdighet, maktmisbruk og feil. De kan bidra til å bygge fellesskap rundt lokalsamfunn eller for folk med felles interesser eller meninger. De bidrar også til viktig formidling av informasjon om næringsliv, om handel og økonomi, og om verden rundt oss.

Det er derfor et helt grunnleggende mål å sikre at Norge beholder en god, sterk og mangfoldig mediesektor. Det er også viktig at vi legger til rette for et godt medieforbruk hvor folk har tilgang til, nyttiggjør seg og kan finne fram til troverdig og relevant medieinnhold. Det er også viktig at mediene kan opptre uavhengig av ulike maktforhold i samfunnet og være kritisk både til myndigheter, sterke næringslivsinteresser eller andre maktsentra. En god og sikker økonomisk situasjon for mediebedriftene er fundamentalt i så måte.

Endringer i postombæringen

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, anerkjenner at deler av mediebransjen blir berørt av endringene i postombæringen som er varslet fra 1. juli 2020. Flertallet er derfor fornøyd med at følgende merknad fra flertallet er tatt inn i Innst. 302 L (2018–2019), jf. Prop. 102 L (2018–2019):

«Dette flertallet mener at departementet bør gis fleksibilitet til å kunne vurdere andre løsninger for hvordan distribusjonen foregår enn forslaget om avisomdeling tirsdag, torsdag og lørdag, slik det fremkommer av lovforslaget. Dette flertallet vil understreke at en slik vurdering kan gjøres av regjeringen dersom Mediebedriftenes Landsforening og Landslaget for lokalaviser

i fellesskap presenterer en alternativ løsning innenfor de økonomiske rammene som fremgår av forslaget. Et slikt forslag må også kunne realiseres innenfor de tidslinjene som legges til grunn i forslaget. Dersom et slikt forslag ikke fremlegges, legger dette flertallet til grunn at dette organiseres i tråd med lovforslaget.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets merknader og forslag i Innst. 302 L (2018–2019) fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i postloven (antall omdelingsdager):

«Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at om lag 15 prosent av avisene blir omdelt av Posten AS. Når dager med ombæring blir redusert med 50 prosent, vil den offentlige dialogen og den politiske bevisstheten hos innbyggerne bli utfordret. Avisenes organisasjoner, Landslaget for lokalaviser (LLA) og Mediebedriftenes Landsforening (MBL), uttrykker uro for framtidig distribusjon av aviser. Disse medlemmer viser til at regjeringens forslag om framtidig avisdistribusjon tre faste dager i uken, kommer disse delvis i møte, men det er ikke tilstrekkelig til å dekke behovet for aviser som kommer ut hver dag. Meningsbærende nasjonale abonnementsaviser som kommer ut hver dag, sier de vil svekke sin stilling i forhold til løssalgaviser. Disse medlemmer mener imidlertid at digitaliseringen vil overta en del av distribusjonen av avisene i grisgrendte strøk. Men da er vi avhengige av at bredbåndsutbyggingen har et høyere tempo i de mest kostbare områdene enn i dag, slik at bredbånd blir tilgjengelig for alle husstander innen ombæringen endres. Dette prioriterer ikke denne regjeringen høyt nok. Arbeiderpartiet har i sine alternative budsjetter satt av 500 mill. kroner til dette formålet.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

‘Stortinget ber regjeringen sørge for at postombæring på hverdager, mandag til fredag, videreføres, fram til alle husstander har tilstrekkelig bredbåndstilgang.’

‘Stortinget ber regjeringen om å utarbeide, og legge fram for Stortinget, en tidsplan for når alle husstander kan ha tilstrekkelig bredbåndstilgang.’»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til merknader og forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti i Innst. 302 (2018–2019) fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i postloven (antall omdelingsdager):

«Disse medlemmer viser til at Posten omdeler om lag 15 pst. av eksemplarene for aviser i abonnement. Halvparten av disse vil ikke bli utlevert til abonnentene på rett dag dersom utleveringen skjer annenhver dag. Disse medlemmer mener at Postens hovedoppgave er å sikre at brukere over hele landet skal få tilgang til gode og fremtidsrettede posttjenester. Posttjenester er en viktig del av samfunnets infrastruktur, som er avgjørende for å sikre bosetting og gode rammevilkår for næringsliv over hele landet. Disse medlemmer mener at folk skal ha tilgang til like tjenester, uansett hvor de bor. Det betyr blant annet likeverdige posttjenester over

hele landet. Disse medlemmer viser til at da A-post og B-post ble slått sammen, ble tilbudet til folk i distriktene svekket. Fristen er doblet ved at Posten nå har to dager å levere post, istedenfor én dag da A-post enda fantes. For å sende post over natten, slik det var mulig å gjøre med A-post tidligere, må det betales for en ekspressløsning som er langt dyrere enn vanlig post. I tillegg er det mange områder hvor ekspress ikke kommer fram dagen etter.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

‘Stortinget ber regjeringen videreføre dagens ombæringsfrekvens, med levering fem dager i uka. Dette må gjøres for å ivareta de samfunnsmessige behov som dekkes over hele landet gjennom dagens ordning, og som oppfyller krav om et landsdekkende formidlingstilbud til god kvalitet.’»

2. Tendenser i mediemarkedet

2.1 Sammendrag

Kapittelet i meldinga beskriv marknaden for nyhets- og aktualitetsmedium og dei teknologiske endringane og endringane i brukarvanar som har påverka mediemarknaden i dag. Kapittelet gir ei oversikt over aktørane i marknaden og beskriv situasjonen for avisene, marknaden for brukarbetaling og den generelle kostnadsutviklinga. Kapittelet beskriv òg utviklinga i tallet på journalistar og kva trykkje- og distribusjonskostnader betyr for at ein skal kunne halde fram med å gi ut papiravisene.

2.2 Komiteens merknader

Komiteen merker seg beskrivelsen av utviklingen i mediemarkedet. På få år har mediemarkedet og medievanene endret seg dramatisk. Mangfoldet av radio- og tv-kanaler, strømmetjenester, nettaviser og sosiale medier har økt kraftig. Det er positivt at innbyggerne får et stadig bredere tilbud. Samtidig har andelen som leser papiraviser gått ned. Dette gir utslag i våre medievaner som meldingen beskriver godt. Endringene bekreftes også av Statistisk sentralbyrås siste Norsk mediebarometer 2018.

Komiteen merker seg at fra 2017 ble all rikssendt radio heldigital. NRKs DAB-nett har i dag en befolkningsdekning på 99,7 pst., mens de kommersielle kanalene har en befolkningsdekning på 92,8 pst. Begge nettene har en høyere dekningsgrad enn hva som er satt i kravene fra staten. Et tredje DAB-nett for lokalradio er under utbygging.

Komiteen ser med bekymring på endringene i annonsemarkedet. Annonseinntektene for tv faller noe, for radio faller inntektene mer og for avisene ser vi en stor svikt i annonseinntektene. Tradisjonelt har dette vært den viktigste inntektskilden for nyhets og aktualitetsmedia. Samtidig ser vi en stor økning i annonsering

på internett, og konkurransen fra aktører som Facebook og Google bekymrer store deler av bransjen.

Komiteen anerkjenner at dette er en internasjonal problemstilling, men er av den oppfatning at regjeringen aktivt må jobbe for å sikre en endring i regelverk og rammevilkår for de internasjonale aktørene som opererer på internett.

Komiteen merker seg at brukerbetalning de siste årene har blitt stadig viktigere samtidig som annonsemarkedet har vært nedadgående. Det plattformnøytrale momsfrirket for nyhets- og aktualitetsmedier som ble innført i 2016, har vært et viktig tiltak for å sikre økte inntekter gjennom brukerbetalning. Det er også gledelig å se at det har bidratt til at andelen digitale abonnenter er økende. Komiteen er allikevel bekymret for at store grupper i samfunnet ikke ser seg i stand til, eller ønsker, å betale for tilgang til nyheter. Dette kan på sikt gi oss nye nyhetsblindsoner i samfunnet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at sett i lys av tilgangen til «nyheter» via sosiale medier, blogger og gjennom algoritmer, bør denne problemstillingen sees nærmere på.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, er enige med bransjen i at nye medievaner i befolkningen også er en utfordring for å sikre redaktørstyrte nyheter til hele befolkningen. Allerede i dag, men ikke minst i et fremtidsbilde, vil kampen om annonser, brukerbetalning og befolkningens tid hardne til. I dette bildet blir det viktigere enn noen gang å ha en mediepolitikk som sikrer tilgangen til et nyhetssmangfold for alle.

Komiteen viser til at mediesektoren nå gjennomgår enorme endringer, store utviklingstrekk som slår inn samtidig. Digitaliseringen gjør at informasjonsflommen er mye større enn før. Det innebærer store fordeler gjennom at alle kan delta, ytre seg og dele, og at man kan få tak i enormt mye informasjon gjennom noen tastetrykk. Det gjør at produsert innhold i prinsippet blir et kollektivt gode, en ekstra bruker medfører ingen ekstrakostnad. Men det gjør det også vanskeligere å finne fram i informasjonsflommen, og påvirker tillitsforholdene i mediesektoren. I en digital tid er det derfor viktig med redaktørstyrte kvalitetsorienterte medier med høy tillit i befolkningen.

Komiteen viser videre til at fremveksten av sosiale medier og et utall tilbud på nettet endrer forbruksmønstrene. Digitaliseringen medfører endring i forretningsmodeller og betalingsstrømmer. Fallende grensekostnad og økt nytte av flere brukere gjør at de største aktørene får enorme fordeler mot de mindre. Den internasjonale konkurransen fører til store utfordringer, blant annet ved at internasjonale aktører tar større an-

del av annonsemarkedet i Norge. Det øker faren for markedskonsentrasjon og manglende mangfold og konkurranse. Digitaliseringene gjør det også mer krevende å ivareta opphavsrettigheter.

På den bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen forsterke det internasjonale arbeidet, blant annet overfor EU, mot spredning av opphavsrettslig beskyttede verk på internett uten godkjenning og eventuelle vederlag.»

Komiteen mener at større muligheter for aktørene til å samle informasjon om brukerne fører til endringer, en utvikling som kan forsterke seg kraftig i årene som kommer. Gjennom analyse av hva en bruker interesserer seg for, kan innhold og annonser skreddersys for den enkelte. Det kan føre til at hver enkelt bruker lettere finner relevant stoff, men kan også føre til at man bare får bekreftet egne oppfatninger, såkalt ekkokammer, og at det informasjons- og debattfellesskapet som et godt samfunn er avhengig av, svekkes. Innsamlingen av persondata medfører store personvernutfordringer.

Digitale plattformer medfører større fare for manipulering og spredning av falske nyheter og hatpropaganda. Innhold som skaper følelser, særlig sinne, spres fortere og kan skape store bevegelser. Skadelig innhold kan spres lettere, kriminelle miljøer og terrorvirksomhet kan bruke nettet til kommunikasjon. Samtidig som det kan være lettere å bryte informasjonsmonopoler og legge større begrensninger på ytringsfriheten i autoritære og totalitære regimer, gir ny teknologi også større muligheter til overvåkning og kontroll.

Komiteen mener de enorme endringene stiller store krav til et samfunns overordnede politikk for ytringsfrihet, tilgang på informasjon, samfunnsdebatt og strategier for et opplyst og deltakende demokrati. Det overordnede målet kan ikke bare være at alle har tilgang på et mangfold av medier av god kvalitet, men at folk kan nyttiggjøre seg mediene på en god måte, delta i samfunnsdebatt og demokrati og at den samlede politikken bidrar til en opplyst og informert befolkning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil peke på at i Norge går utviklingen på mange områder i gal retning. Selv om økonomien i mange mediebedrifter for tiden er god, går antall journalistårsverk kraftig ned. Mediebedriftene taper annonsepenger til plattformer som Facebook og Google og andre som ikke har noen egenproduksjon av innhold. Disse medlemmer mener at Norge må ta initiativ til internasjonalt samarbeid for å sikre at de globale medieaktørene betaler skatter og avgifter i de landene de

opererer i. Dette vil bidra både til likeverdige konkurranseforhold i mediebransjen og til et styrket inntektsgrunnlag for de offentlige mediestøtteordningene.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen forsterke arbeidet for å sikre at de globale medieaktørene betaler skatter og avgifter i de landene de opererer i.»

Disse medlemmer mener at presseetikken og kvalitetsjournalistikk utfordres av høyere tempo, hardere konkurranse fra sosiale medier, klikkanalyser og annonsepress. Vi ser også et generasjonsgap i beherskelse av digitale medier som gjør at en del føler seg ekskludert fra det digitale informasjonssamfunnet.

Alle de raske endringene medfører behov for en jevnlig gjennomgang av tilstanden for ytringsfrihet, debatt og medier i Norge.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen holde en årlig redegjørelse for Stortinget om pressefrihetens vilkår i Norge.»

Disse medlemmer mener det er svært skuffende at den fremlagte mediemeldingen ikke går inn i de store utviklingstrekkene og drøfter hva som skal til for å sikre en god og mangfoldig mediesektor i framtiden. I stedet for å legge fram en skikkelig analyse av hvilke mål som er viktig å nå, analyse av de store endringene og overordnede strategier for å møte dem, fremlegger meldingen noen mindre endringer i den eksisterende mediepolitikken. Dette på tross av at mediemeldingen er kraftig forsinket, hvor det hadde vært fullt mulig for statsråden å bruke den store ekspertisen både i eget departement og utenfor til å fremlegge en ordentlig mediemelding.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener det er nødvendig med en helt annen og grundigere gjennomgang av mediesektoren og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremlegge en ny og grundigere mediemelding, med en solid gjennomgang av overordnede mål, viktige utviklingstrekk og trender, og en langsiktig strategi for en sterk, god og mangfoldig mediesektor og en opplyst og deltakende befolkning.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, peker på at meldingen foreslår en fremtidsrettet mediestøtteordning som skaper en mediepolitikk for en ny tid hvor mangfold, armlengdes avstand og uavhengighet er grunnleggende prinsipper. Flertallet viser også til at regjeringen allerede har

gjort mye for å tilpasse mediestøtten til de raske endringene, blant annet gjennom å gjøre produksjonstilskuddet plattformnøytralt, utvide momsritaket og opprette et eget innovasjonstilskudd.

Flertallet peker på at det viktigste og fremste grepet meldingen foreslår, er en modernisering av mediestøtten for å sikre et mangfold av utgivelser på ulike plattformer. Ved å samle mediestøtten og innføre et nytt system med faste økonomiske rammer for henholdsvis NRK og den direkte mediestøtten, legges det til rette for mer forutsigbarhet, og mulighet for innovasjon, samtidig som prinsippet om armlengdes avstand styrkes. Flertallet viser til at den nye mediestøtteordningen vil kunne fremme balansen mellom nasjonale og lokale medier, mellom kommersielle og offentlig finansierte og mellom etablerte og nye, og vil dermed kunne bidra til et godt og bredt mediemangfold.

Flertallet mener at de redaktørstyrte journalistiske mediene har en avgjørende funksjon for å bevare den høye tilliten vi har i Norge, og at dette ikke er noe vi kan ta for gitt. Derfor er flertallet fornøyd med at dette er et viktig prinsipp i meldingen, og at den foreslår flere grep for å gi media økonomiske forutsetninger for å produsere et mangfold av journalistikk over hele landet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti konstaterer at meldingen inneholder få nye løsninger. Meldingen burde for eksempel drøftet nye mulige forretningsmodeller for tilgjengeliggjøring av stoff fra de redaktørstyrte ansvarlige mediene, for eksempel med felles abonnementsordninger med nye systemer for kanalisering av den offentlige støtten.

Disse medlemmer mener at meldingen også burde sett på vilkårene for gravende og granskende journalistikk, ikke minst hvordan også lokalmedier og mindre redaksjoner i landet kan drive slik journalistikk. I dag skjer dette fortrinnsvis i store nasjonale medier. Ønsket om og viljen til å jobbe mer undersøkende er stor i mange redaksjoner, men det skorter på ressurser og kompetanse. Etter startskuddet for Senter for undersøkende journalistikk (SUJO) ved Universitetet i Bergen ved siste årsskifte har syv større og omfattende graveprosjekter blitt publisert i lokal- og regionalmedier, hjulpet fram av SUJO. Disse medlemmer ser at det er et behov for kompetanse på dette helt sentrale journalistiske fagområdet i lokal- og regionalmedier. Disse medlemmer mener slik kompetanse kunne blitt styrket gjennom etablering av et samarbeid om både arbeidsmetoder og finansiering. Redaksjoner med gode undersøkende prosjekter kunne få tett oppfølging til å utvikle den saken, samtidig som journalister og redaktører lærer metodikk og verktøy for videre jobbing med

undersøkende prosjekter. Ingen slike perspektiver berøres i meldingen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet har vurdert om den framlagte meldingen burde vært sendt tilbake i påvente av en ordentlig mediemelding. Disse medlemmer ser det likevel som nødvendig å ta stilling til de foreslåtte endringene i støttesystemene nå, slik at mediesektoren får avklaring.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at mediebransjen er i en krevende situasjon og opplever store omveltninger på mange fronter. Overgangen fra papir til digitale aviser, nye forretningsmodeller og automatisering er eksempler på endringer som fordrer nye løsninger. Det er krevende med omfattende digitaliserings- og automatiseringsprosesser, med utviklingen av nye forretningsmodeller og med store inntektstap særlig til internasjonale aktører som Facebook og Google. Nyhetsmedienes integritet og posisjon som demokratibærer er i tillegg under press etter framveksten av «fake news» og alternative medier.

Flertallet mener det er en grunnleggende demokratisk verdi at borgerne har tilgang til ulike synspunkter og meninger i medielandskapet. Norske, seriøse nyhetsmedier må derfor sikres gode kår, slik at de fortsatt er i stand til å produsere journalistikk og fylle sin viktige samfunnsrolle, til det beste for den offentlige samtalen og demokratiet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker at den frie redaktørstyrte pressen er en grunnstein i demokratiet vårt. I Norge scorer vi høyt på pressefrihetsindeks og har et stort mediemangfold, men disse medlemmer peker på at vi ikke kan ta dette for gitt. Mange steder er pressens frihet under angrep, og også i Norge er falske nyheter, hat og hets samt utfordringen fra de store multinasjonale teknologiselskapene trusler mot den frie pressen. Derfor mener disse medlemmer at framtidens mediepolitikk må rigges med langt større ambisjoner og sterkere virkemidler enn denne stortingsmeldingen foreslår.

Komiteen viser til at det er et økende problem at store sosiale medier som ikke er redaktørstyrt, som blant annet Facebook, ikke evner å stoppe spredning av hets, trusler og skadelig innhold. Samtidig har tjenester som Facebook en svært restriktiv politikk som de evner å håndheve på andre områder, som nakenhet, annonserinnhold og lignende.

Komiteen er bekymret for at vi har store globale aktører som setter premisser for ytringsklimaet, samtidig som folk er avhengig av de samme plattformene for

å kunne delta i den offentlige samtalen. Mange stemmer hindres fra å delta i det offentlige ordskiftet fordi de møtes av hets og trusler, spesielt rammes unge, kvinner og personer med minoritetsbakgrunn.

Komiteen merker seg at ytringsklima, deltakelse i offentlig samtale og globale aktørers mulighet for å styre samtalen ikke er omtalt i det hele tatt i mediemeldingen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at Norge må være en aktiv pådriver for å utvikle systemer for å sikre at hets, trusler og skadelig innhold blir fjernet, og der prosessen er sikret etter klare kriterier og er gjennomslutning og åpen slik at aktører som får fjernet innhold eller bedt om å endre innhold, får en klar begrunnelse og kan klage på vedtaket. Disse medlemmer mener at vi ikke lenger bør godta en situasjon der bildet av «napalm-jenta» fra Vietnamkrigen blir fjernet, mens grov hets og trusler blir tillatt. Det er tydelig at disse tjenestene har ressursene og teknologien som trengs, da er det nødvendig med en dialog om aktørenes ansvar.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et ekspertutvalg for å vurdere de ikke-redaktørstyrte sosiale mediene og tiltak for å bedre ytringsklimaet.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en dialog med ikke-redaktørstyrte sosiale medier om å bedre ytringsklimaet, moderering av hets, trusler og skadelig innhold, samt sikre åpenhet rundt modereringen som foregår.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at statsministeren holdt tale ved den offisielle åpningen av aksjonen «Rusken på nett» på Youngstorget i mai 2019, hvor formålet med aksjonen er å «rydde opp i søppelet i kommentarfeltene på Internett». Statsministeren uttalte bl.a. følgende:

«Hatefulle ytringer på nett gjør Norge til et dårligere sted å vokse opp i, og det begrenser ytringsfriheten. Vi kan ikke akseptere at vår politiske debatt skal stilne fordi folk ikke kan oppføre seg på nettet.»

Flertallet understreker at arbeidet mot hatefulle ytringer står høyt på regjeringens agenda. I november

2016 samlet for første gang en norsk regjering innsatsen mot hatefulle ytringer i en egen strategi. I strategien finnes viktige tiltak rettet mot politiets innsats, en økt innsats på forskning og flere møteplasser. I tillegg finnes tiltak for barn og unge, og tiltak i arbeidslivet og i medie-sektoren. Flertallet viser videre til at regjeringen har lansert en ny nettportal mot hatefulle ytringer – hatytringer.no – som gir råd og veiledning om alt fra hva hatefulle ytringer er, hvordan håndtere hatytringer, hvor man kan henvende seg dersom man opplever å bli utsatt for hatefulle ytringer, til hvordan diskutere på nett uten «å miste hodet».

3. Økonomiske virkemidler

3.1 Sammendrag

Kapittelet tek for seg dei økonomiske verkemidla på mediefeltet i dag og korleis dei har utvikla seg over tid. Kapittelet gjer òg greie for korleis ulike land har innretta mediestøtta si, og for rammevilkåra for allmennkringkastinga og korleis denne blir finansiert.

Mediepolitiske verkemiddel har sidan innføringa av pressestøtta vore forankra i eit ønske om å bevare eit mangfald av medium som ein føresetnad for ytringsfri- dom og demokrati. Hovudmålet er å fremje god nyheitsproduksjon og ein open offentleg samtale og å bevare eit mangfald av nyheits- og aktualitetsmedium. Medi- estøtta er forankra i Grunnlova § 100 sjette ledd, som slår fast at «[d]ei statlege styresmaktene skal leggje til rette for eit ope og opplyst offentleg ordskifte».

Dei økonomiske verkemidla til staten omfattar både indirekte verkemiddel som fritak for meirverdiavgift og direkte verkemiddel som produksjonstilskotet til nyheits- og aktualitetsmedium. Direkte mediestøtte er i større grad målretta mot medium som har behov for tilskot, og blir tildelt ut frå kriterium som skal sikre mangfald. Tilskot blir løyvd over statsbudsjettet. Indirekte verkemiddel er ordningar som har eit generelt formål, og som omfattar eit fleirtal av nyheits- og aktualitetsmedia. Den økonomiske fordelingen blir gitt gjennom reduserte avgifter. Til dømes har fritak for meirverdiavgift for aviser og elektroniske nyheitstenester ein samla verdi berekna til 2,2 mrd. kroner i 2018.

Allmennkringkasting er eit eige statleg verkemiddel. Målet er å sikre innholdsmangfaldet i kringkastings- tilbodet. Som verkemiddel inneber allmennkringkasting økonomiske fordelar/privilegium til kringkastings- selskap, som til gjengjeld tek på seg visse plikter med omsyn til innhald.

Tilskotsordninga for lokale lyd- og biletmedium blei etablert i 1994 og er forvalta av Medietilsynet. Ordninga omfattar lokalkringkastingskonsesjonærar og registrerte kringkastarar som tilbyr innhald som i hovudsak rettar seg mot eit lokalt publikum, nasjonale saman-

slutningar for lokale lyd- og biletmedium og anleggs-konsesjonærer for lokalkringkasting.

Ulike land har valt ulike modellar for støtte til pres- sa og finansiering av allmennkringkasting, men dei fle- ste landa i Europa har reduserte satsar på meirverdiavgift for trykte nyheitsmedium. I tillegg har fleire land ei form for direkte støtteordningar for pressa.

3.2 Komiteens merknader

Komiteen deler den historiske beskrivelsen om at de økonomiske virkemidlene for pressen er forankret i et ønske om å bevare mangfoldet i mediebransjen. Ho- vedmålet er å fremme god nyhetsproduksjon og en åpen, offentlig samtale i en mangfoldig mediebransje. Ifølge Medietilsynet fordeler statens økonomiske virke- midler på medieområdet i 2018 seg blant annet med 5,7 mrd. kroner til NRK, 313 mill. kroner i produksjonstil- skudd, 500 mill. kroner i mva.-fritak for tidsskrift og fag- presse og 2,2 mrd. kroner i mva.-fritak for nyhetsmedia.

4. Finansiering av NRK

4.1 Sammendrag

Kapittelet vurderer alternativ for finansieringa av NRK i tråd med innstillinga frå familie- og kulturkomite- teen på Stortinget, jf. Innst. 332 S (2016–2017). Regjerin- ga vil at kringkastingsavgifta skal avviklast frå 1. januar 2020, og at NRK deretter skal finansierast gjennom løy- vingar over statsbudsjettet. Inndekning på skattesida skjer i innføringsåret ved å redusere personfrådraget. Den berekna inntekta ved innføringstidspunktet er øy- remerkt NRK. Maksimal betaling for NRK per skattytar blir berekna til om lag 1 700 kroner i innføringsåret. Re- gjeringa meiner at denne løysinga vil vere enkel og uby- råkratisk og vareta sosiale omsyn ved at finansieringa av NRK blir underlagd fordelingssegenskapane i det al- minnelege skattesystemet. Samtidig er modellen fram- tidsretta fordi den er uavhengig av den teknologiske ut- viklinga.

Modellen, kombinert med faste, langsiktige økono- miske rammer gjennom fireårige styringssignal, vil gje meir føreseielege inntekter og styrkje den uavhengige stillinga til NRK. Det skal etablerast ei ordning som gir NRK kompensasjon for inngåande meirverdiavgift, slik at meirverdiavgifta ikkje gir NRK insentiv til å produse- re varer og tenester sjølv (utan avgift) framfor å kjøpe dei frå eksterne (med avgift).

Ein konsekvens av overgangen til ny finansierings- modell er at Lisensavdelinga i Mo i Rana, med 106 tilset- te, leggjast ned. Den økonomiske ramma til NRK vil bli redusert tilsvarende kostnadsreduksjonen for NRK ved overgangen til løyvingfinansiering. Delar av denne inn- sparinga skal brukast til å auke aktivitetane ved Nasjo- nalbiblioteket si verksemd i Mo i Rana. Dette vil gje nye arbeidsplassar i Mo i Rana. Det framhevast i meldinga at

det er viktig å ta godt vare på dei tilsette i lisensavde- linga, og at ein vil ha dialog med NRK om korleis dette kan sikrast.

4.2 Komiteens merknader

Komiteen vise til at Stortinget i 2017 behandlet Meld. St. 15 (2016–2017) Eit moderne og framtidsretta NRK, og ba regjeringen om å komme tilbake med en ny modell for finansiering av NRK. Stortinget valgte den gang å be om at følgende ble tatt hensyn til i prioritert rekkefølge:

- «- sikre et legitimt og uavhengig NRK og ett forutsig- bart tilskuddsnivå
- ivareta en sosial profil i større grad enn lisensord- ningen gjør i dag
- sikre NRK merverdiavgiftsrefusjon som insentiv for å kjøpe tjenester og produksjoner eksternt
- være enkel og ubyråkratisk å kreve inn
- være robust og fremtidsrettet og ha et langsiktig perspektiv»

Komiteen mener disse kriteriene er like aktuelle i dag. Vi vet at stadig færre ser fjernsyn på tradisjonelle tv- apparater. Samtidig vet vi at 87 pst. benytter NRKs til- bud hver dag på ulike plattformer.

Komiteen merker seg også tallene fra Statisk sen- tralbyrå i 2018, som viser at rundt 43 pst. av de som bor i private husholdninger, bor alene eller er alene om omsorg for barn. En omlegging til inndekning via skatt og bevilgning til NRK over statsbudsjettet vil bli en god ordning for denne gruppen og for de med lavest inntekt.

Komiteen slutter seg til omleggingen og vil også fremheve at forutsigbarheten vil styrkes gjennom ord- ningen med faste, økonomiske rammer for NRK gjen- nom romertallsvedtak for det konkrete styringssignalet for fire år av gangen. Dette vil sikre forutsigbarheten og styrke uavhengigheten.

Flere av instansene som var på komiteens høring 6. mai 2019, var bekymret for prinsippet om armleng- des avstand som følge av omleggingen. Komiteen merker seg at NRK selv uttalte at de lever godt med endringene, men at de ønsker seg en lov som sikrer NRKs uavhengighet.

Komiteen er også fornøyd med at det legges opp til at NRK vil få kompensasjon for inngående merver- diavgift.

Komiteens medlemmer fra Arbeider- partiet, Senterpartiet og Sosialistisk Ven- streparti er enig i at det er på høy tid at lisensordningen legges om. Disse medlemmer er li- kevel skuffet over at de forskjellige ordningene ikke er bedre utredet, og viser til at flere av deltagerne på hø- ring viste til at regjeringens forslag til ordning ikke godt nok ivaretar NRKs uavhengighet.

Disse medlemmer viser til at Stortinget har bedt regjeringen vurdere ny finansieringsmodell for NRK og registrerer regjeringens forslag om at NRKs inntekter skal kreves inn over statsbudsjettet.

Disse medlemmer viser til at regjeringens forslag til finansiering over statsbudsjettet er prinsipielt problematisk fordi NRK da blir gjenstand for en budsjettbehandling, noe som svekker institusjonens uavhengige stilling. Disse medlemmer mener en slik finansieringsmodell kan gjøre NRK mer sårbar for politisk motiverte kutt i inntektene og svekkelse av den armlengdes avstanden.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at NOU 2017:7 Mediemangfoldsutvalget i sin tid anbefalte husstandsavgift som finansieringsgrunnlag for NRK. Disse medlemmer mener at en løsning med husstandsavgift burde vært utredet, særlig med sikte på å se om en slik modell kan ivareta en god sosial profil. Det er beklagelig at regjeringen ikke har gjennomført en slik utredning, og det stiller Stortinget i en vanskelig situasjon. I mangel på en slik utredning vil disse medlemmer støtte omleggingen til en skattefinansiert ordning. Disse medlemmer er likevel bekymret over hvordan dette vil påvirke NRKs uavhengighet og forutsigbare finansiering. Det er viktig å sikre at NRKs inntekter skjermes mot å bli en brikke i budsjettforhandlinger. Disse medlemmer mener det er behov for å styrke NRKs uavhengighet og mener regjeringen må se på tiltak for å sikre dette.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede tiltak for å sikre NRK større uavhengighet og økonomisk forutsigbarhet og komme tilbake til Stortinget med dette på egnet måte.»

Komiteen støtter forslaget om å gi NRK økt forutsigbarhet gjennom å fryse rammen og oppjustere tilskuddet iht. lønns- og prisvekst i en fireårsperiode.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener dette vil gi NRK nødvendig og viktig forutsigbarhet for sin drift.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er opptatt av at NRK sikres forutsigbar og tilstrekkelig finansiering av allmennkringkastingsopdraget, og inntekter til videre utvikling som allmennkringkaster med en sterk regional forankring.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener regjeringens forslag om 4-årig styringssignal er viktig for forutsigbarheten til NRK, men at dette hverken sikrer forutsigbarhet eller uavhengighet godt nok.

Dette medlem viser til at den øremerkede personskatten vil gi den ønskede uavhengighet som NRK og andre etterspør. Det vil gjøre at pengene som innbetales går direkte til kringkastingen, det synliggjøres over skatteseddelen og NRK blir med det direktefinansiert av innbyggerne og beholder en uavhengig status. Dette medlem er enig med de av høringsinstansene som pekte på at denne ordningen dessverre er dårlig utredet fra regjeringens side. Dette medlem viser til at en løsning på utfordringen med at ren, øremerket skattefinansiering er variabel, er å innføre en ordning tilsvarende den i Finland, der den øremerkede personskatten settes inn på et fond, og der utbetalingene til YLE går fra dette fondet, som har mulighet for å spare opp/låne midler dersom det oppstår uforutsigbare endringer i skatteinntekten. Dette medlem viser til at en slik personskatt bør være mer progressiv enn det som er foreslått av regjeringen.

På denne bakgrunn foreslår dette medlem:

«Stortinget ber regjeringen utrede videre og komme tilbake til Stortinget med sak om øremerket personskattemodell for finansiering av NRK, med økt sosial progresjon, økt uavhengighet og større forutsigbarhet for eksempel gjennom opprettelse av et fond.»

Nedlegging av lisenskontoret i Mo i Rana

Komiteen er tilfreds med at deler av NRKs kostnadsreduksjon, gjennom nedleggingen av lisenskontoret i Mo i Rana, skal benyttes til å utvide virksomheten til Nasjonalbiblioteket samme sted. Komiteen vil allikevel presisere betydningen av tett dialog med NRK for å sikre at de tilsatte ved lisenskontoret blir ivaretatt på en best mulig måte.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet registrerer at forslaget om ny finansieringsmodell for NRK vil få store konsekvenser for de ansatte ved lisenskontoret og Statens innkrevingsentral i Mo i Rana og for Rana kommune. Disse medlemmer mener det er viktig at det etableres nye arbeidsplasser i Mo i Rana til erstatning for stillingene som blir avvirket ved NRKs lisensavdeling.

Disse medlemmer mener det er positivt at det foreslås å opprette nye offentlige arbeidsplasser for å løse viktige samfunnsoppgaver innenfor kultur- og arkivsektoren, men mener det er behov for større kompensatoriske tiltak for arbeidsplasser i Mo i Rana, slik at omstilling for de ansatte på lisenskontoret og i innkrevingsentralen ivaretas på en god måte. Disse med-

Le m m e r l e g g e r t i l g r u n n a t d e t m å e t a b l e r e s n y a k t i v i t e t t i l s v a r e n d e d e s t i l l i n g e n e s o m b o r t f a l l e r, o g a t d e t m å l e g g e s t i l r e t t e f o r a t o v e r t a l l i g e f r a N R K f å r n ø d v e n d i g k o m p e t a n s e o g s å l a n g t s o m m u l i g f o r t r i n n t i l n y o p p r e t t e d e s t i l l i n g e r. D i s s e m e d l e m m e r m e n e r d e t i t i l l e g g m å s e t t e s a v s æ r s k i l t e m i d l e r t i l o m s t i l l i n g o g k o m p e t a n s e u t v i k l i n g s t i l t a k f o r å s i k r e v i d e r e s y s s e l s e t t i n g o g u n n g å a t n o e n f a l l e r u t a v a r b e i d s l i v e t s o m e t r e s u l t a t a v d e n f o r e s l å t t e o m l e g g i n g e n.

K o m i t e e n v i s e r t i l a t v i k l i n g a v N R K s l i s e n s a v d e l i n g e n b a r e d e l v i s v i l k o m p e n s e r e s a v n y e s t i l l i n g e r v e d N a s j o n a l b i b l i o t e k e t. D e t e r v i d e r e u s i k k e r t o m d e n y e s t i l l i n g e n e t r e f f e r k o m p e t a n s e p r o f i l e n t i l d e 1 0 6 o v e r t a l l i g e s o m h a r t u n g k o m p e t a n s e p å i n n k r e v i n g.

K o m i t e e n h a r m e r k e t s e g a t d e t e r i d e n t i f i s e r t m u l i g h e t e r f o r å t i l f ø r e S t a t e n s i n n k r e v i n g s s e n t r a l n y e o p p g a v e r s o m k a n g i m e r e f f e k t i v o g e n k l e r e i n n k r e v i n g p å v e g n e a v s t a t e n. D e t e r v i d e r e m u l i g h e t e r f o r å s t y r k e N a v s f a g m i l j ø i M o i R a n a i n n e n f o r e l e k t r o n i s k d o k u m e n t i n n k r e v i n g s o m v i l k u n n e t a u n n a e t s t o r t e t t e r s l e p p å d e t t e o m r å d e t i s t a t e n.

K o m i t e e n b e r d e r f o r r e g j e r i n g e n v u r d e r e å l e g g e f l e r e o p p g a v e r k n y t t e t t i l i n n k r e v i n g e l l e r d o k u m e n t h å n d t e r i n g t i l M o i R a n a.

K o m i t e e n s m e d l e m m e r f r a A r b e i d e r p a r t i e t, S e n t e r p a r t i e t o g S o s i a l i s t i s k V e n s t r e p a r t i f r e m m e r p å d e n n e b a k g r u n n f ø l g e n d e f o r s l a g:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å legge flere oppgaver knyttet til innkreving eller dokumenthåndtering til Mo i Rana, og komme tilbake til Stortinget om saken på egnet vis.»

5. Samling av mediestøtten

5.1 Sammendrag

M e d i e s t ø t t a p å s t a t s b u d s j e t t e t e r d e l t i n n i f e m u l i k e t i l s k o t s o r d n i n g a r s o m M e d i e t i l s y n e t f o r v a l t a r e t t e r f ø r e s e g n e r f r å K u l t u r d e p a r t e m e n t e t. D e t t e g j e l d o r d n i n g a n e f o r p r o d u k s j o n s t i l s k o t, i n n o v a s j o n s- o g u t v i k l i n g s p r o s j e k t, t i l s k o t t i l l o k a l e l y d- o g b i l e t m e d i u m, t i l s k o t t i l s a m i s k e a v i s e r o g d i s t r i b u s j o n s t i l s k o t t i l a v i s e n e i F i n n m a r k. I t i l l e g g v e d t e k S t o r t i n g e t k v a r t å r n i v å e t p å k r i n g k a s t i n g s a v g i f t a s o m N R K k r e v i n n, o g s o m u t g j e r s t ø r s t e d e l e n a v d e i s a m l a i n n t e k t e n e t i l N R K. O v e r f ø r i n g a a v i n n t e k t e n e f r å k r i n g k a s t i n g s a v g i f t a t i l N R K b l i r i k k j e f ø r t e p å s t a t s b u d s j e t t e t i d a g. D e p a r t e m e n t e t h a r o g s å e i n a v t a l e m e d T V 2 o m k o m p e n s a s j o n f o r m e i r u t g i f t e r i s a m b a n d m e d e i t a l l m e n n k r i n g k a s t a r o p p d r a g s o m s k a l g j e l d e f r a m t i l 2 0 2 3.

K a p i t t e l e t i n n e h e l d e i v u r d e r i n g a v s a m l i n g a a v d e n d i r e k t e m e d i e s t ø t t a o g t i l t a k s o m k a n s t y r k j e p r i n s i p p e t o m a r m l e n g d s a v s t a n d i m e d i e p o l i t i k k e n, j f. m e l l o m

a n n a r e g j e r i n g a s i p o l i t i s k e p l a t t f o r m, d e r d e t h e i t e r a t a l l m e d i e s t ø t t e s k a l s a m l a s t i e i o r d n i n g. R e g j e r i n g a k o n k l u d e r e r m e d a t m e d i e s t ø t t a b ø r f o r v a l t a s t m e d s t ø r r e a r m l e n g d s a v s t a n d, o g l e g g f r a m e i n m o d e l l f o r s a m l a m e d i e s t ø t t e m e d f ø l g j a n d e h o v u d e l e m e n t: D e t v i l b l i e t a b l e r t f a s t e, l a n g s i k t i g e ø k o n o m i s k e r a m m e r f o r m e d i e s t ø t t a g j e n n o m e i t s y s t e m m e d s t y r i n g s s i g n a l. D e t v i l s k j e v e d a t K u l t u r d e p a r t e m e n t e t å r e t e t t e r s t o r t i n g s v a l l e g g f r a m e i n b u d s j e t t p r o p o s i s j o n o m d e i ø k o n o m i s k e r a m m e n e f o r h ø v e s v i s N R K o g d e n d i r e k t e m e d i e s t ø t t a m e d f o r s l a g t i l f i r e å r i g e s t y r i n g s s i g n a l. P å g r u n n l a g a v b u d s j e t t p r o p o s i s j o n e n v i l r e g j e r i n g a f o r e s l å a t S t o r t i n g e t f a t t a r r o m a r t a l s v e d t a k f o r d e i å r l e g e ø k o n o m i s k e r a m m e n e t i l h ø v e s v i s N R K o g d e n d i r e k t e m e d i e s t ø t t a f o r d e s s e f i r e å r a. D e r s o m S t o r t i n g e t f a t t a r e i t s l i k t v e d t a k, v i l d e t h a s o m k o n s e k v e n s a t S t o r t i n g e t f o r p l i k t a r s e g u t o v e r d e t e n k e l t e b u d s j e t t å r. D e t t e v i l s t y r k j e u a v h e n g i g h e i t a o g f ø r e s e i e l e g h e i t a f o r m o t t a k a r a n e.

V i d a r e s k a l d e t e t a b l e r a s t e i t u a v h e n g i g r å d – M e d i e s t ø t t e r å d e t. R å d e t f å r k o m p e t a n s e t i l å f a s t s e t j e f ø r e s e g n e r f o r o r d n i n g a n e o g a n s v a r f o r å f o r d e l e m i d l a r m e l l o m d e i u l i k e t i l s k o t s o r d n i n g a n e s o m u t g j e r d e n d i r e k t e m e d i e s t ø t t a. B u d s j e t t p r o p o s i s j o n e n m e d f o r s l a g t i l s t y r i n g s s i g n a l v i l ò g i n n e h a l d e f r a m l e g g o m o v e r o r d n a p o l i t i s k e f ø r i n g a r f o r M e d i e s t ø t t e r å d e t s v e r k s e m d. M e d i e t i l s y n e t s k a l v e r e s e k r e t a r i a t f o r r å d e t o g s t å f o r u t b e t a l i n g a v m i d l a r t i l m o t t a k a r a n e. D e i n æ r m a r e d e t a l j a n e i m o d e l l e n m å g r e i a s t u t. R e g j e r i n g a v i l l e g g j e f r a m e i n l o v p r o p o s i s j o n m e d f o r s l a g t i l f o r m e l l e r a m m e r f o r M e d i e s t ø t t e r å d e t o g l o v f e s t i n g a v o r d n i n g a m e d s t y r i n g s s i g n a l. M e d i e s t ø t t e r å d e t k a n t i d l i g a s t v e r e i v e r k s e m d f r å 2 0 2 1.

5.2 Komiteens merknader

K o m i t e e n d e l e r m å l e t o m å s a m l e a l l m e d i e s t ø t t e i e n o r d n i n g, m e n r e g i s t r e r e r a t d e t i r e a l i t e t e n b l i r t r e o r d n i n g e r s o m v i l f o r v a l t e s: f i n a n s i e r i n g e n a v N R K, s t ø t t e t i l k o m m e r s i e l l a l l m e n n k r i n g k a s t e r o g p r o d u k s j o n s s t ø t t e n / s t ø t t e n t i l i n n o v a s j o n o g u t v i k l i n g / t i l s k u d d t i l s a m i s k e a v i s e r / t i l s k u d d t i l l o k a l e l y d- o g b i l d e m e d i e r. O m l e g g i n g e n v i l i l a n g t s t ø r r e g r a d b i d r a t i l a t d i s s e k a n s e e s i s a m m e n h e n g.

K o m i t e e n v e r d s e t t e r i n t e n s j o n e n e o m a t p r i n s i p p e t o m a r m l e n g d e s a v s t a n d s t y r k e s v i d e r e. D e t v i l k u n n e b i d r a t i l ø k t t i l l i t t t i l s y s t e m e t.

K o m i t e e n s l u t t e r s e g t i l a t d e t e t a b l e r e s f a s t e l a n g s i k t i g e r a m m e r f o r m e d i e s t ø t t e n g j e n n o m e t s y s t e m m e d s t y r i n g s s i g n a l. I p r a k s i s v i l d e t t e i n n e b æ r e a t d e ø k o n o m i s k e r a m m e n e f o r N R K o g d e n d i r e k t e p r e s s e s t ø t t e n b e h a n d l e s a v S t o r t i n g e t h v e r t f j e r d e å r, o g a t d e n j u s t e r e s i p e r i o d e n m e d l ø n n s- o g p r i s v e k s t, f o r N R K f r a t r u k k e t 0, 5 p s t. K o m i t e e n m e r k e r s e g a t f l e r e a v i n s t a n s e n e s o m v a r p å k o m i t e e n s h ø r i n g 6. m a i 2 0 1 9, m e n t e o m l e g g i n g e n b u r d e i n n b e f a t t e a t d e t u n d e r v e i s i p e r i o d e n b l i r g j e n n o m f ø r t e n r a p p o r t e r i n g e l l e r e v a l u e

ring for Stortinget. Dette vil også kunne sikre at Stortinget behandler medienes situasjon oftere enn hvert fjerde år. Komiteen oppfordrer regjeringen til å vurdere dette, for eksempel ved å etablere en mediepolitisk redegjørelse for Stortinget midtveis i hver stortingsperiode.

Etablering av mediestøtteråd

Komiteen merker seg at meldingen legger opp til å etablere et mediestøtteråd for å styrke prinsippet om armlengdes avstand. Rådet skal ha ansvar for den direkte mediestøtten. De nærmere organisatoriske og regulatoriske rammene for mediestøtterådet vil bli utredet. Forslag til lov om rådet vil bli sendt på høring etter at Stortinget har behandlet denne meldingen. Mediestøtterådet kan tidligst være i aktivitet i 2021.

Komiteen merker seg at en overvekt av instansene som var på komiteens høring 6. mai 2019, var skeptiske til etableringen av rådet. Flere påpekte at dagens ordning fungerer godt, mens andre mente dette ville innebære mye makt på få personer og at det ville bli utfordringer knyttet til legitimitet. Med bakgrunn i dette vil komiteen oppfordre regjeringen til å gjøre rede for, og vurdere nærmere, hvilken myndighet som bør delegeres fra storting og regjering i arbeidet med de organisatoriske og regulatoriske rammene for rådet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti støtter ikke opprettelsen av et mediestøtteråd. Slik regjeringen har lagt det opp, skal dette utvalget ta stilling til spørsmål som i høyeste grad er politiske. Denne ordningen åpner også for økt bruk av skjønn og mindre forutsigbare objektive ordninger. Dagens system hvor politiske organer fordeler støtten mellom ulike ordninger, og Medietilsynet fordeler støtten på basis av objektive kriterier, er en bedre ordning. Disse medlemmer registrerer at regjeringen sammenligner det foreslåtte mediestøtterådet med Kulturrådet, men mener det er flere vesentlige forskjeller. For det første er også kulturmidlenes hovedfordeling mellom ulike deler av kulturlivet politisk bestemt, mens man i regjeringens forslag lar medierådet foreta denne. For det andre foretar man i Kulturrådet store faglige skjønnsmessige vurderinger, noe som ikke har vært systemet i fordelingen av mediestøtten. Disse medlemmer viser også til at bransjen har vært svært kritiske til forslaget, som at forslaget vil kunne innebære mer byråkrati.

Disse medlemmer viser til at regjeringens foreslåtte medieråd skal være et uavhengig råd som forvalter pressestøtteordningene innenfor mål satt av Stortinget. Disse medlemmer viser til at medieaktørene som deltok på høring var svært kritiske til et slikt råd, fordi de frykter at dette vil være en maktkonsentrasjon med

svært lite gjennomsiktighet. Disse medlemmer deler denne bekymringen, og merker seg også at det vil være vanskelig å finne kompetente medlemmer som samtidig er uten bindinger som kan skape tvil om habilitet.

Videre er disse medlemmer bekymret for at et slikt råd er en modell for ansvarsfraskrivelse. Mediepolitikken bør fortsatt være politisk styrt, og ordningene må være så objektive og regelstyrte og prosessene så åpne at det ikke er noen tvil om hvilke kriterier som utlyser støtte.

6. Mål for den direkte mediestøtten

6.1 Sammendrag

Med eit mediestøtteråd på plass vil Stortinget og regjeringa fastsetje overordna, politiske mål og føringar for kva støtteordningar ein skal ha, og korleis tilskotsordningane under den direkte mediestøtta skal innretast.

I kapittelet vurderer departementet måla for tilskotsordningane under den direkte mediestøtta, med utgangspunkt i forslaget til Mediemangfaldsutvalet. Regjeringa konkluderer med at dagens mål for mediestøtta skal vidareførast og supplerast med fire overordna mål. For det første skal mediestøtta leggje til rette for lokale medium i heile landet og unngå kvite flekkar geografisk ved å sørgje for omfordeling til små, lokale aviser. Målet vil i praksis innebære omfordeling av støtte frå dei media som mottek mest støtte i dag til små lokalaviser. For det andre skal støtta leggje til rette for samfunns viktig og undersøkjande journalistikk og redusere tematiske kvite flekkar. For det tredje skal støtta bidra til innovasjon og utvikling i mediebransjen. For det fjerde skal støtta sikre at mediestøttesystemet i minst mogleg grad gir insentiv til uheldige tilpassingar. Desse måla skal ligge til grunn for arbeidet til Mediestøtterådet. Fram til Mediestøtterådet er etablert vil departementet setje i verk ei omlegging av mediestøtta i tråd med desse måla.

6.2 Komiteens merknader

Komiteen mener at målet må være at mediestøtten skal legge til rette for ytringsfrihet, pressefrihet, informasjonsfrihet og for god nyhetsproduksjon over hele landet. Mediepolitikken skal stimulere til innovasjon, utvikling og nyskaping. I tillegg må det være et mål at mediestøtten er forutsigbar, ubyråkratisk og har størst mulig avstand til myndighetene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, merker seg at med et mediestøtteråd på plass vil Stortinget og regjeringen fastsette de overordnede, politiske mål og føringar for hvilke støtte-

ordninger man skal ha, og hvordan støtteordningene under den direkte mediestøtten skal innrettes.

Flertallet viser til at meldingen peker på at dagens system kan kritiseres for at det ikke legges til rette for en helhetlig og overordnet analyse av den fremtidige utviklingen i markedet og vurderinger av hvor midlene gir best avkastning i form av økt mediemangfold. Det kan derfor være behov for å se formålene i sammenheng og vurdere hva som fremmer mangfoldet og den offentlige samtalen i et mer langsiktig perspektiv. Flertallet merker seg at meldingen ikke er konkret på dette, men at en omlegging av pressestøtten vil være en prosess som mediestøtterådet vil vurdere nærmere i dialog med bransjen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti er uenige i regjeringens forslag om å fryse den direkte mediestøtten på dagens realnivå. Disse medlemmer mener dette må være grunnplanken i støtten, men at det er for lite fleksibelt å fryse nivået. Omfanget av støtten må justeres i takt med konsekvensene av framtidige utviklingstrekk, særlig hvis vi får en utvikling hvor verdien av den indirekte mediestøtten går ned på grunn av reduserte brukerinntekter i mediebedriftene. Vi har også sett hvordan annonseinntektene kan forandres drastisk på svært kort tid.

Komiteen vil peke på at Mediemangfoldsutvalget viste til at lokalmedia fyller en viktig rolle for mediemangfoldet. Utvalget pekte på at den journalistiske dekningen blir svakere jo mindre befolkningsgrunnlaget er. Videre skrev utvalget at dersom en lokalavis blir lagt ned i en kommune med få eller ingen andre lokale alternativer, vil det være mer prekært enn dersom et av mange riksdekkende nyhetsmedier faller bort.

Komiteen mener at lokalavisen har en viktig rolle. En lokalavis skal bidra til å gjøre også småsteder og lokalsamfunn til bedre plasser å leve, bo og virke.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti støtter styrking av lokalavisenes økonomi. Den direkte mediestøtten utgjør en liten andel av den samlede mediestøtten, og en økning av støtten til lokalavisene bør finansieres med økte bevilgninger. Disse medlemmer er derfor uenige i å finansiere dette med svekkelse av rammebetingelsene for de nasjonale meningsbærende avisene. Disse medlemmer støtter en satsing på lokalaviser, men mener denne satsingen må skje med friske midler, ikke gjennom omfordeling som vil svekke andre deler av mediemangfoldet.

Komiteen deler bekymringen for hvite flekker, men vil understreke at dette gjelder både geografiske blindsoner og journalistiske- og tematiske blindsoner.

Komiteen deler derfor målet om at mediestøtten skal legge til rette for lokale medier i hele landet for å unngå geografiske hvite flekker, og tilrettelegging for samfunns viktig og undersøkende journalistikk for å redusere de tematiske hvite flekkene. Også intensjonene om at mediestøtten skal bidra til innovasjon og utvikling deles av komiteen.

Komiteen anerkjenner at de nasjonale nisjeavisene har store krav til journalistisk kompetanse, har en mer kostandskrevende distribusjon og i mange tilfeller mangler et naturlig annonsemarked. Samtidig har disse avisene et stort ansvar for å redusere de tematiske blindsonene. Det er viktig at dette hensyntas når man vurderer den direkte mediestøtten.

Komiteen merker seg at NRK får i oppdrag å styrke den journalistiske dekningen i geografiske blindsoner. I den sammenhengen vil det også være naturlig å trekke frem NTB som er viktig for å sikre mediemangfoldet i hele landet og gjennom mange av landets redaksjoner.

Komiteen vil understreke betydningen av kompetanse for hele mediebransjen. I hovedsak vil gravende og undersøkende journalistisk kompetanse være viktig å fremheve, men også digital kompetanse og kompetanse knyttet til omstillingen i bransjen.

Komiteen merker seg at samfunnskritisk og undersøkende journalistikk i liten grad drives av lokalmedier og mindre redaksjoner i landet. Slik journalistikk drives i dag fortrinnsvis i større nasjonale medier. Ønsket om og viljen til å jobbe mer undersøkende er stor i mange redaksjoner, men det skorter ofte på ressurser og kompetanse. Komiteen ser at det er et stort behov for kompetanse på dette helt sentrale journalistiske fagområdet i lokal- og regionalmedier. En kompetansepotte bør vurderes for å få til denne satsingen sammen med bransjen. Både Institutt for journalistikk og Senter for undersøkende journalistikk vil her være viktige ressursmiljøer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti reagerer på at regjeringen i meldingen ikke signaliserer at det vil komme friske midler eller nye økonomiske tiltak. Disse medlemmer viser til at behovet er ettertrykkelig dokumentert av Mediemangfoldsutvalget, og hvor det ble manet til at man måtte få på plass flere tiltak og støtteordninger. Regjeringen lytter ikke til dette og foreslår heller å omfordele produksjonsstøtten til de minste lokalavisene på bekostning av de litt større lokalavisene, regionalaviser, nr. 2-aviser, og riksspredte meningsbærende aviser som Nationen, Klassekampen, Vårt Land, Dagen og Dagsavisen. Regjeringens forslag vil for de fleste av disse avisene ha stor negativ betydning. Dette forsterkes ytterligere dramatisk i kombinasjon med forslaget fra regjeringen til ny

postlov. Modellen som opprinnelig er foreslått, vil ramme 75 000 abonnenter som ikke lenger vil få dagsavisene sine daglig. Det er de riksspredte meningsbærende avisene og de store regionale lokalavisene forslaget rammer hardt.

Disse medlemmer er selvsagt glad for at de mindre lokalavisene får et løft, og er enig i at lokalavisene må styrkes for å unngå hvite flekker. Dog må ikke dette skje ved å skape nye hvite flekker. Disse medlemmer viser til at deres respektive partier de siste årene har prioritert økning av mediestøtte/produksjonsstøtte i sine alternative statsbudsjett. Disse medlemmer presiserer at det nå er nødvendig å øke rammene til mediestøtten/produksjonsstøtten i en tidsavgrenset periode slik at avisene får tid til å omstille seg.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at produksjonsstøtten ikke omfordeles fra aviser som i dag mottar hoveddelen av produksjonsstøtten, til fordel for de små lokalavisene, men at det opprettes en egen støtteordning for de små lokalavisene.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at deler av innsparingen ved nedleggelsen av lisenskontoret i Mo i Rana i en overgangsperiode skal benyttes til å styrke produksjonsstøtten. Videre viser flertallet til at regjeringen har avsatt midler til digitalisering i forbindelse med endringene i postloven.

Komiteen vektlegger at målet må være å sørge for nødvendig infrastruktur til at borgerne kan bruke mediene, og at borgere på tvers av sosioøkonomiske og demografiske skillelinjer og andre variabler må inkluderes. Uten et mangfold av sjangre, ideer og synspunkter er det ikke reell mulighet for bruksmangfold. Komiteen mener et prinsipp bør være at mediestøtten skal motvirke hvite flekker og medieskygger, geografisk og tematisk for å sikre tilstrekkelig mediemangfold og bygge opp under lokaldemokratiet.

Komiteen er videre opptatt av at lokaljournalistikken styrkes på flere plattformer enn de lokalavisene benytter allerede i dag, både for å sikre mediemangfoldet, men også for å sørge for å gi lokalmiljøene flere journalistiske aktører å velge mellom der det er mulig. Det vil derfor være rimelig å se nærmere på hvordan lokalradio og lokal-TV kan styrke sitt tilbud og sin journalistiske profil framover.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med sak om hvordan lokalradio og lokal-TV kan få styrket produksjons- og innovasjonsstøtten.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at på grunn av sviktende annonseinntekter er mediene under sterkt press. Da Mediemangfoldsutvalget ble lagt frem i 2016, konkluderte de med at krisen i mediene var så stor at det var behov for ekstra tilskudd og støtte til en verdi av 800 mill. kroner. Dette medlem merker seg særlig at pressestøtten er viktig for lokalavisene, nummer 2-aviser for de riksdekkende meningsbærende avisene. I forslaget til melding kommer ikke regjeringen med noen forslag til økning i pressestøtten, eller forslag til nye ordninger, men legger om ordningen slik at lokalavisene får en større andel av pressestøtten. Dette medlem merker seg bekymringene fra nummer 2-avisene og de meningsbærende avisene som vil rammes av dette, særlig fordi de samtidig vil rammes svært hardt av nedlegging av postombæring.

Dette medlem mener pressestøtten burde økes betydelig, og viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjetter der det er satt av en betydelig økning i støtten. Dette medlem mener det bør komme noen nye tilskuddsordninger som premierer journalistisk arbeid, for eksempel gjennom en tilskuddsordning for journalistisk ansatte, som er mulig å få også for nettbaserte aviser. Dette medlem viser til at også denne ordningen må være regelstyrt og gjennomiktig, og at en slik ordning kan være et alternativ til arbeidsgiverfritak.

Dette medlem viser videre til at mediehusene selv mener den største utfordringen nå er konkurransen med de multinasjonale teknologigigantene med den store annonselekkasjen som følger med.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti peker på at de ledende dagsavisene siden 2013 har mistet 2,3 mrd. kroner i annonseinntekter, ifølge Medietilsynet. Så store tap av inntekter er alvorlig for redaksjonenes evne til å dekke både bredde og dybde. Frykten er at enkelte områder av samfunnet blir til hvite flekker, unntatt offentlighetens søkelys og oppmerksomhet.

Disse medlemmer viser til at mediestøttemeldingen beskriver denne massive utfordringen godt. Men etter å ha ventet i flere år på at mediemeldingen endelig skulle komme, leverer den likevel ikke tiltak mot annonselekkasjen. Disse medlemmer peker på at samtidig som Google og andre mediegianter stikker av med store annonseinntekter, så skatter de i praksis ingenting. Google Norge hadde en milliard kroner i inntekter i 2017, men skattet bare 3 mill. kroner. Kon-

kurransvilkårene for norske mediehus er med andre ord lite fordelaktige.

På denne bakgrunn fremmer derfor disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om å skattlegge verdiskapingen i Norge fra multinasjonale selskaper med digital inntjeningsplattform, som Google, etter inspirasjon fra Storbritannia, Frankrike og Spania, for å utjevne konkurranseforholdene mellom norske mediehus og tjenester som Google i annonsemarkedet.»

7. **Medieøkonomiske virkemidler**

7.1 **Sammendrag**

Kapittelet handlar om Mediemangfaldsutvalet sine forslag til nye direkte tilskotsordningar og økonomiske verkemiddel retta mot særlege grupper av publikasjonar, målgrupper og formål.

Departementet vil setje i verk eit arbeid for å gjere tilskotsordninga for samiske medier plattformnøytral. Vidare vurderast Mediemangfaldsutvalets forslag om å innføre nye tilskotsordningar for til dømes breie nyhetsmedium og gratismedium. Regjeringa konkluderer med at det ikkje er aktuelt å innføre slike ordningar no. Regjeringa vil arbeide for at den eksisterande innovasjonsordninga i større grad blir retta mot særlege grupper som innvandrarar og språklege minoritetar. Regjeringa vil òg sende på høring forslag om endring av innovasjonsordninga slik at han i større grad blir retta mot tenester for personer med funksjonsnedsetjingar. Eit mellombels fritak for arbeidsgivaravgift bør ikkje innførast på det noverande tidspunkt. Regjeringa meiner også at det ikkje bør innførast ei støtteordning for kommersiell allmennkringkasting på radio.

I kapittelet vurderast òg verkemiddel som kan bidra til å betre rammevilkåra til lokalradioen. Departementet har bedt Medietilsynet om å kartleggje rammevilkåra for lokalradiodrift og vurdere om det er grunnlag for å forlengje FM-konsesjonar etter 2021, og på kva vilkår ei eventuell forlenging bør bli gitt. Departementet tek sikte på å komme tilbake til Stortinget med ei sak i 2019 om vilkåra for ei eventuell forlenging av FM-konsesjonar for lokalradio.

7.2 **Komiteens merknader**

Komiteen ser at departementet har gått gjennom mange av forslagene fremmet av Mediemangfaldsutvalget. Samtidig vises det til flere innspill på komiteens høringsmøte 6. mai 2019, der flere instanser tok opp behovet for en fremtidig «beredskapsplan» eller «verktøykasse» for å raskt kunne iverksette tiltak ved fremtidige utfordrende endringer for mediebransjen. Tiltak som er løftet frem, er for eksempel midlertidig nedsettelse av

arbeidsgiveravgiften med ulike avgrensninger og ordninger rettet inn mot større lokalaviser og regionale nyhetsmedier. Komiteen vil med bakgrunn i dette oppfordre regjeringen til å starte et arbeid i tråd med disse innspillene.

Komiteen er tilfreds med at regjeringen vil sende på høring et forslag om å gjøre tilskuddsordningene for samiske aviser plattformnøytral.

Komiteen deler bekymringen for distribusjon av aviser i deler av Finnmark sett i lys av endringene i postloven. Allikevel støtter komiteen vurderingene i meldingen om at en vurdering av distribusjonstilskuddet ikke bør gjøres før man ser hvordan en endret frekvens i postombæringen virker inn på media.

Komiteen mener at man i dette arbeidet må se på avgrensning av mulige tiltak for å sikre at eventuelle virkemidler blir treffsikre. Dette kan innbefatte øvre grenser for overskudd, ulike tidsavgrensninger, hvilke kategorier medier og avgrensning med tanke på journalistiske årsverk.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti registrerer at regjeringen i forslag til revidert nasjonalbudsjett 2019 utvider momsfrirket for elektroniske tidsskrifter og bøker fra og med 1. juli 2019. Forslaget innebærer en konkurransevridning mellom elektroniske publikasjoner som ikke oppdateres fortløpende, og elektroniske utgaver som oppdateres fortløpende. Disse medlemmer mener dette er en lite fremtidsrettet løsning og viser til at flere aktører i bransjen har skissert alternative løsninger for avgrensning av momsfrirket.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2020 fremme forslag om en bedre og mer framtidsrettet ordning for momsfrirket for elektroniske tidsskrifter.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, er tilfreds med at regjeringen vil klargjøre reglene for nullmoms for nettidsskrifter og viser til følgende merknad i Revidert nasjonalbudsjett for 2019:

«Flertallet viser til Granavold-erklæringen der det heter at nullmoms for nettidsskrifter skal 'ivareta utviklingen av det digitale mediasamfunnet gjennom å tilrettelegge for elektroniske utgaver som ikke må være helt identiske med den trykte utgaven', og er en oppfølging av regjeringens omtale i Prop. 86 LS (2017–2018) og Prop. 1 LS (2018–2019). Dette er viktig for å sikre innovasjon og for å hindre konkurransevridning mellom tilbydere av elektroniske og trykte tidsskrifter. Det bør imid-

lertid gjøres enkelte justeringer i gjeldende kriterier for trykte tidsskrifter for å tilpasse fritaket til digital publisering. Flertallet ber regjeringen om å bruke tiden frem til 1. juli 2019 på å utforme og vedta forskriften slik at ovennevnte ivaretas i størst mulig grad.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at Mediemangfoldsutvalget presenterte en rekke forslag til tiltak for å sikre mediebransjen bedre kår i en krevende periode. Denne krevende perioden har ettertrykkelig blitt påpekt av høringsinstansene, som belyser de store utfordringene mediebransjen har med annonsesvikt (Facebook, Google osv.), digitalisering, å få leserne over til digitale plattformer, et stadig press på de redaktørstyrte medienes rolle som en troverdig fjerde statsmakt grunnet fremveksten av alternative medier som «fake news», «deep fakes», m.m. Hovedbotemiddelet til Mediemangfoldsutvalget var å få på plass et tidsavgrenset fritak fra arbeidsgiveravgift. Under komiteens muntlige høring ble fritak fra arbeidsgiveravgift, samt muligheten til å se på andre verktøy som skattefritak for avisabonnement for lavinntektsfamilier, løftet frem av mange.

Komiteens medlem fra Senterpartiet fremhever at Senterpartiet er positiv til å innføre et midlertidig fritak fra arbeidsgiveravgift. Det vil være hensiktsmessig å utrede ulike modeller for et tidsavgrenset, treffsikkert og effektivt fritak for å avhjelpe mediebransjen i omstillingsfasen. Eksempelvis kan fritaket gjelde kun redaksjonelle stillinger/funksjoner. Regjeringen bør også utrede andre tiltak slik at «verktøykassen», som mediebransjen etterspør, er rustet til å håndtere fremtidige utfordringer som vil komme.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede ulike modeller for tidsavgrenset fritak fra arbeidsgiveravgift for mediebransjen.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede ulike tiltak som skal inngå i myndighetenes «verktøykasse» for å styrke mediebransjen i møte med fremtidige utfordringer.»

Komiteen viser til merknader om FM-konsesjoner for lokalradio under kapittel 11.2.

8. Fireårig styringssignal for NRK

8.1 Sammendrag

Ved behandlinga av Meld. St. 15 (2016–2017) Eit moderne og framtidretta NRK, slutta Stortinget seg til

at det skulle innførast eit fireårig styringssignal for NRK sine økonomiske rammer frå og med budsjettproposisjonen 2019. Stortinget slutta seg også til at departementet skulle vurdere om det er behov for endringar i allmennkringkastingsoppdraget, og korleis NRK sitt tilbod påverkar kommersielle medium og det totale medietilbodet til publikum.

I meldinga vert det peika på at NRK skal oppfylle eit særskilt samfunnsoppdrag, som inneber å tilby både innhald som famnar det breie laget av befolkninga, og innhald som det ikkje er rom for i andre medium. NRK skal korrigere svikt i marknaden gjennom å mellom anna tilby innhald som marknaden elles ikkje produserer. Samstundes er NRK del av ein global mediemarknad der norsk innhald er utsett for langt større konkurranse enn tidlegare. Det vil derfor bli meir krevjande for NRK å oppretthalde rolla som ein felles arena som gir betre kommunikasjon og auka gjensidig respekt og forståing i samfunnet.

I kapitlet legg regjeringa fram eit styringssignal for NRK. NRK si økonomiske ramme i perioden 2020 til 2022 og behovet for å gjere endringar i allmennkringkastingsoppdraget til NRK vert vurdert.

Global konkurranse, teknologisk utvikling og endra medievanar tilseier at det er viktig å bevare konkurransekrafta til NRK. I denne samanhengen er det viktig at NRK har gode nok økonomiske rammer til å kunne oppfylle oppdraget sitt. Regjeringa legg derfor til grunn at NRK sine inntekter dei nærmaste åra i utgangspunktet bør følgje pris- og lønnsveksten.

Den økonomiske ramma for åra 2020 til 2022 skal oppjusterast kvart år i takt med pris- og lønnsveksten, minus eit effektiviseringskrav på 0,5 pst. Effektiviseringskravet er det same som regjeringa har stilt som krav til andre statlege verksemdar.

NRK-plakaten skal endrast ved at ein tek inn eit punkt om at NRK skal ha eit særleg ansvar for å dekkje tematiske og geografiske blindsoner. NRK må vere bevisst på rolla si, og ansvaret NRK har for å dekkje tematiske og geografiske blindsoner, må balanserast mot det sjølvstendige ansvaret for å bidra til det norske mediemangfaldet regionalt og nasjonalt.

NRK bør vidare vere tilbakehaldne med å sitere for mykje frå saker som kommersielle medieaktørar har publisert bak betalingsmur, for å sikre at incentivet og meirverdiar ved å oppsøkje den originale kjelda oppretthaldast. NRK bør òg ha ein konsekvent og raus krediteringspraksis. Selskapet bør vidare aktivt søkje å samarbeide med andre medieaktørar der det er naturleg, til dømes i samband med valdekning.

Vurdering av eit profesjonelt kringkastingskor i NRK

I vedtak nr. 77 (2018–2019) ber Stortinget «regjeringa vurdere opprettelsen av et profesjonelt kringkastingskor i tilknytning til NRK som etter modell av Kring-

kastingsorkesteret skal ha institusjonelle forutsetninger til å drive stabil kunstnerisk virksomhet på høyt nivå». Departementet viser til at eit pålegg om å drifte eit profesjonelt kor vil ha konsekvensar for NRKs økonomiske handlingsrom, og vil truleg innebære at NRK i mindre grad vil bruke andre kor. Det er derfor ein risiko for at eit profesjonelt kringkastingskor i regi av NRK vil kunne svekke breidda og mangfaldet av kor som i dag blir formidla til publikum av NRK. På dette grunnlaget konkluderer departementet med at det ikkje bør opprettast eit profesjonelt kringkastingskor i tilknytning til NRK.

8.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til budsjettproposisjonen for 2019 der departementet orienterte Stortinget om at vurderingen av styringssignal for NRK ville bli gjort i denne meldingen. Dette var viktig for å kunne se vurderingene i sammenheng med de andre økonomiske virkemidlene på mediefeltet. Resultatet er at styringssignaler til NRK tidligst kan innføres fra budsjettåret 2020. Komiteen registrerer derfor at styringssignaler i første omgang skal fastsettes frem til 2022, og deretter blir fastsatt for fire år om gangen.

Komiteen ønsker å fremheve forutsigbarhet som ligger i at regjeringen vil justere NRKs økonomiske ramme årlig i takt med pris- og lønnsveksten, minus et effektiviseringskrav på 0,5 pst. Komiteen merker seg også at overgangen til ny finansieringsordning vil skje med utgangspunkt i et anslag for NRKs inntekter fra kringkastingsavgiften i 2019.

Komiteen har forståelse for at det er uunngåelig at NRKs tilbud påvirker handlingsrommet til de kommersielle aktørene i det samme markedet. I den sammenheng er det viktig å vise til NRKs rolle som allmennkringkaster og NRK-plakaten som gir politiske føringer for hva NRK skal satse på.

Komiteen viser til at NRK-plakaten sist ble revurdert da Stortinget behandlet Meld. St. 15 (2016–2017). Komiteen er derfor enig i at det ikke er behov for å gå gjennom NRK-plakaten i sin fulle bredde nå, men støtter forslaget om at NRK-plakaten utvides med et punkt om at NRK skal ha et særlig ansvar for å dekke tematiske og geografiske blindsoner, der det er tydelig at andre medier ikke kan eller vil dekke det.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at NRKs rolle og oppgave er like viktig som før. Selv om medietilbudet er mye større enn tidligere, er behovet for troverdig og kvalitetssikret innhold viktigere enn noen gang. Det store medietilbudet gjør at folk enkelt kan velge bort NRK. Samtidig har folk behov for medier som de stoler på. NRKs tillit og kvalitet er derfor viktigere enn noen gang for at NRK skal beholde sin rolle og gi det tilbudet folk har behov for. Det

betyr blant annet at dersom NRK velger å gå inn i en konkurranse med andre medier om «klikkjournaltikk» og tabloidoppslag, risikerer de å undergrave hele fundamentet for NRKs posisjon.

NRK betyr mye for å gi befolkningen et tilbud som andre medier ikke dekker. Annonsørene retter seg inn mot bestemte aldersgrupper, derfor vil reklamefinansierte medier bare i begrenset grad gi et tilbud til barn og eldre. NRK dekker hele landet og skal også dekke geografiske områder med begrenset medietilbud, eller innholdsområder som ellers ikke ville fått mediedekning. Disse medlemmer støtter forslaget om at NRK skal ha et viktig ansvar for å dekke ulike blindsoner i mediedekningen i Norge.

Disse medlemmer mener det er særdeles viktig at NRK opprettholder sin virksomhet i hele landet. Det er under planlegging et nytt NRK-senter i Oslo. Disse medlemmer er i utgangspunktet positive til dette, men mener det ikke må føre til en sentralisering av NRKs virksomhet. Tvert imot bør distriktssatsingen over hele landet styrkes og de regionale sentraene utvikles. Også NRKs nasjonale oppgaver kan ivaretas over hele landet, slik medvirkningen i etableringen av Media City Bergen og NRKs hovedbase i Trondheim er eksempler på. Disse medlemmer mener Media City Bergen kunne være et viktig og nyttig sted for NRKs langsiktige utviklingsarbeid.

Disse medlemmer mener det er viktig å sikre et fortsatt sterkt allmennkringkastingstilbud i Norge med klare programforpliktelser overfor brede og smale grupper, med tilstedeværelse over hele landet. NRKs allmennkringkastingsoppdrag må sikres gjennom sterke distriktssatsinger med tilstedeværelse i alle fylker.

Komiteen merker seg Medietilsynets vurdering av NRKs bidrag til mediemangfoldet, men også at ikke alle medieaktørene deler deres konklusjoner. Departementet konkluderer med at det ikke er aktuelt å legge restriksjoner på NRKs muligheter til å tilby sitt innhold på nett.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er enig i dette, men viser også til departements vurderinger om at NRK bør være tilbakeholdne med å sitere for mye fra saker som kommersielle medieaktører har publisert bak betalingsmur. Videre vises det til at NRK skal ha en raus krediteringspraksis.

Komiteen viser til at Stortinget parallelt med mediemeldingen behandler endringer i kringkastingsloven (Prop. 58 L (2018–2019)). Endringene som foreslås der, innebærer krav til NRK med tanke på tegnspråk, lydtekst og synstolking, i tillegg til mer omfattende krav til teksting. For de kommersielle kringkasterne på TV er

det foreslått tilsvarende krav når dette er teknisk og praktisk mulig.

Komiteen viser også til høringsinnspill fra Norges Blindforbund. Der viser de til en statusmåling gjennomført i 2018 av Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) av 278 virksomheter, der 25 av disse var medienettsider. Difi konkluderte med at manglende universell utforming av nettsider skaper digitale barrierer. Kun 14 pst. av medienettsidene som ble testet, var i samsvar med krav til kontrast, og kun på 27 pst. av nettsidene var det mulig å nå alt innhold ved tastaturbetjening. Flertallet mener at disse utfordringene må tas på alvor for å sikre tilgang til nyhetsmangfoldet for alle.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er bekymret for en utvikling hvor flere store idrettsarrangementer blir formidlet på dyre betalingsplattformer. Regjeringen Stoltenberg listeførte en rekke arrangementer som skal gå på åpne plattformer, og håndhevingen og videreutviklingen av denne listen er helt nødvendig. De store felles begivenhetene skal være for alle, ikke bare for de få.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå listen over store begivenheter av nasjonal betydning som skal være åpent tilgjengelig, for å se om medieutviklingen tilsier at flere slike arrangementer, som for eksempel verdenscupen i ski, bør inkluderes på denne listen.»

9. Styringssignal for mediestøtten

9.1 Sammendrag

Mediestøtta er viktig for å bevare eit mangfald av medium og journalistisk produksjon over heile landet. Nyheitsmedia som mediestøtta er til for, har samfunnsverdi – for demokratisk meiningsdanning, for kontroll av maktutøving og for språk, kultur og identitet. Den direkte mediestøtta er i 2019 på 362 mill. kroner.

Omsynet til den uavhengige stillinga til media tilseier at mediepolitiske verkemiddel bør vurderast i samanheng og i eit meir langsiktig perspektiv enn i dag. Politiske avgjerder om mediestøtta bør vere baserte på ei samla og overordna vurdering som ligg fast over fleire år. Eit sterkare heilskapsperspektiv vil kunne fremje balansen mellom nasjonale og lokale medium, mellom kommersielle og offentleg finansierte medium og mellom etablerte og nye medium. Derfor vil regjeringa foreslå at Stortinget fastset fireårige styringssignal for dei økonomiske rammene til hovudformåla for mediestøtte, det vil seie både til NRK og til direkte mediestøtte.

I kapittelet legg regjeringa frem eit styringssignal for den økonomiske ramma for den direkte mediestøtta. Den direkte mediestøtta for åra 2020 til 2022 skal oppjusterast kvart år i takt med lønns- og prisveksten.

Dei media som er omfatta av ordningane for mediestøtte, har dei siste åra gjennomført ein kraftig effektivisering av drifta, som følgje av endringar i marknaden. Det bør derfor ikkje stillast noko ytterlegare effektiviseringskrav for den direkte mediestøtta. Den direkte mediestøtta vil dermed få same styringssignal som NRK, men utan kravet til effektivisering.

Uvissa rundt medieøkonomien dei næraste åra og behovet for å endra innretninga av mediestøtta tilseier at den økonomiske ramma i ein periode bør aukast. Ved overgangen til ny finansieringsmodell for NRK vil dei økonomiske rammene til NRK bli reduserte tilsvarende kostnadsreduksjonen. Departementet legg opp til at delar av denne innsparinga i ein overgangsperiode blir tilført mediestøtta for å lette omstillingane i mediestøtteordningane. I tråd med måla for mediestøtta vil auken i mediestøtta bli brukt til å gi meir av tilskotet til lokalavisene.

9.2 Komiteens merknader

Komiteen er enige i at politiske avgjørelser om mediestøtten bør vere basert på en samlet og overordnet vurdering som ligger fast over flere år.

Komiteen mener tiden er inne for en gjennomgang av de begrepene som benyttes for å kategorisere avisene. I en digital verden og i en situasjon med endringer i kommunestrukturen kan det stilles spørsmål ved hva som for eksempel er lokale nummer 2-aviser, rikssprede nummer 2-dagsaviser og nasjonale ukesmedier. Dette vil det være naturlig at Mediestøtterådet vurderer når det er etablert.

Komiteen merker seg at regjeringen for perioden 2020–2022 vil videreføre nivået på den direkte mediestøtten, justert for pris- og lønnsvekst, men også beskrivelsen om usikkerhet rundt medieøkonomien de nærmeste årene og ønsket om å endre innretningen på støtten. Komiteen støtter derfor forslaget om å bruke deler av innsparingen man oppnår ved å legge ned NRKs lisenskontor til å lette omstillingen av mediestøtteordningen i en overgangsperiode. Komiteen merker seg at regjeringen vil komme tilbake til disse endringene i budsjettproposisjonen for 2020.

Komiteen vil anbefale at de økonomiske støtteordningene til lokalkringkasterne også sees på ved vurderinger av dagens ordninger.

Komiteen viser til at med Meld. St. 8 (2018–2019) Kulturens kraft – kulturpolitikk for fremtiden, blir språk som kulturbarrierer løftet opp som et gjennomgående tema i kulturpolitikken. I meldingen blir også kvaliteten det er å ha to norske skriftkulturer lagt til grunn for fremtiden. Nynorsk er under press fra både bokmål og

engelsk, og komiteen viser til at kulturmeldingen slår fast at

«[d]et er behov for ein overordna og aktiv språkpolitikk som balanserer maktforholda mellom ulike språklege hegemoni. I nokon grad kan ein overordna strategi gjelde all språka generelt, i andre samanhengar er det viktig å målrette tiltak overfor kvart enkelt språk».

Komiteen legger til grunn at aviser som er redigert på nynorsk, ikke kommer dårligere ut av den nye mediestøtteordningen enn de gjør i dag. Dette er avgjørende for at både nynorsk og bokmål kan være samfunnsbærende språk i Norge.

10. Økonomiske og administrative konsekvensar

10.1 Sammendrag

Ny finansieringsmodell for NRK

I meldinga konkluderer regjeringa med at kringkastingsavgifta skal avviklast frå 1. januar 2020, og at NRK frå det same tidspunktet skal finansierast gjennom løyvingar over statsbudsjettet. Inndekkinga på skattesida vil skje ved at ein reduserer personfrådraget, og at den berekna inntekta ved innføringstidspunktet blir øyremerkt NRK.

For den enkelte skattebetalaren vil modellen ha dei same fordelingsegenskapane som i skattesystemet elles. For skattytarar som i dag betaler kringkastingsavgift, inneber avviklinga av kringkastingsavgifta ei forenkling ved at dei ikkje lenger treng å betale fakturaer frå NRK to gonger i året. Hushald med ein skattytar som i dag betaler kringkastingsavgift, vil få redusert dei samla utgiftene sine med inntil om lag 1 400 kroner, avhengig av om dei i dag får utnytta personfrådraget fullt ut eller ikkje.

Samtidig som kringkastingsavgifta blir avvikla, må det etablerast ei ordning som kompenserer for inngåande meirverdiavgift for NRK. Ordninga vil ikkje innebere nokon netto utgiftsauke for staten samanlikna med situasjonen i dag.

Konsekvensane av omlegginga for kommunane sine skatteinntekter blir teke omsyn til gjennom fastsettinga av dei kommunale skattøyrane i budsjetta for 2020 og seinare år.

Nedlegging av lisenskontoret til NRK

NRK sine samla kostnader knytte til innkrevjings-systemet for lisensavgift var 138 mill. kroner i 2018. Regjeringa vil at delar av innsparinga ved nedlegging av lisenskontoret til NRK skal nyttast til å utvide Nasjonalbiblioteket si verksemd i Mo i Rana, noko som vil gi nye arbeidsplassar. Regjeringa vil komme tilbake med eit overslag for kor mange stillingar som kan skapast ved Nasjonalbiblioteket i Mo i Rana. Konkrete planar for

satsinga vil departementet komme tilbake til i budsjettet for 2020.

Samling av mediestøtta, uavhengig råd og mål for den direkte mediestøtta

Regjeringa konkluderer med at det skal etablerast faste, langsiktige økonomiske rammer for mediestøtta gjennom eit system med styringssignal. Det vil skje ved at Kulturdepartementet året etter stortingsval legg fram ein budsjettproposisjon om dei økonomiske rammene for høvesvis NRK og den direkte mediestøtta med forslag til fireårige styringssignal. På grunnlag av budsjettproposisjonen vil regjeringa foreslå at Stortinget fattar romartalsvedtak for dei årlege økonomiske rammene til høvesvis NRK og den direkte mediestøtta for desse fire åra. Dersom Stortinget fattar eit slikt vedtak, vil det ha som konsekvens at Stortinget forpliktar seg ut over det enkelte budsjettår. Dette vil styrkje uavhengigheita og føreseielegheita for mottakarane. Innføringa av eit fireårige styringssignal for den samla mediestøtta vil ikkje i seg sjølv ha nemneverdige økonomiske eller administrative konsekvensar.

Opprettinga av Mediestøtterådet og sekretariatsfunksjonen til Medietilsynet skal dekkjast innanfor budsjetttrammene til Kulturdepartementet.

Kartlegging av rammevilkåra for lokalradiodrift

Departementet har bedt Medietilsynet om å kartlegge rammevilkåra for lokalradiodrift og vurdere i kva grad det er grunnlag for å forlengje FM-konsesjonar etter 2021. Dette tiltaket skal dekkjast innanfor budsjetttrammene til Medietilsynet.

Styringssignal for NRK

NRK si økonomiske ramme for åra 2020 til 2022 skal justerast kvart år i takt med pris- og lønnsveksten, minus eit effektiviseringskrav på 0,5 pst. Den økonomiske ramma blir fastsett med utgangspunkt i eit anslag for NRKs inntekter frå kringkastingsavgift i 2019. Endringa av NRK-plakaten ved å ta inn eit punkt om at NRK skal ha eit særleg ansvar for å dekkje tematiske og geografiske blindsoner, vil ikkje ha økonomiske eller administrative konsekvensar for det offentlege.

Styringssignal for mediestøtta

I ein overgangsperiode vil delar av innsparinga NRK har ved den nye finansieringsordninga brukast til å lette omstillingane i mediestøtteordningane. Regjeringa kjem tilbake til bruk av dette i budsjettproposisjonen for 2020. Kva slags økonomiske konsekvensar dette vil ha for dei som får tilskot under den direkte mediestøtta, vil vere avhengig av korleis støtteordningane blir innretta, og korleis Mediestøtterådet fordeler midlane mellom tilskotsordningane.

10.2 Komiteens merknader

Komiteen har merket seg omtalen i meldingen av økonomiske og administrative konsekvenser.

11. Dokument 8:40 S (2018–2019) om utvidelse av konsesjon for lokalradio på FM-nett

11.1 Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen forlenge dagens FM-konsesjoner for lokalradio ut 2031, tilsvarende utløpstiden for lokalradioens digitale konsesjoner.»

11.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til representantforslag fra stortingsrepresentantene Åslog Sem-Jacobsen, Geir Pollestad, Heidi Greni, Geir Adelsten Iversen og Nils T. Bjørke om utvidelse av konsesjon for lokalradio på FM-nett. I forslaget ber forslagsstillerne regjeringen forlenge dagens FM-konsesjoner for lokalradio ut 2031, tilsvarende utløpstiden for lokalradioens digitale konsesjoner.

Komiteen viser til Prop. 1 S (2018–2019) der et flertall bestående av samtlige partier, bortsett fra Senterpartiet, stilte seg bak følgende merknad:

«Komiteens flertall ber regjeringen komme tilbake med en sak til Stortinget der man vurderer å forlenge FM-konsesjonene for lokalradioer utenfor storbyene til 2031.»

Senterpartiet viste i sin merknad til eget representantforslag, jf. Dokument 8:40 S (2018–2019).

Et annet flertall bestående av alle partier, bortsett fra Kristelig Folkeparti, stilte seg også bak følgende merknad:

«Et annet flertall konstaterer at lokalradioene gir et stort og viktig radiotilbud til befolkningen, og at de bidrar til et mediemangfold blant annet med dekning av lokale nyheter, samfunnsdebatt og kultur. Det er derfor viktig å legge opp til en politikk som legger til rette for sterkere og livskraftige lokalradioer.»

Komiteen viser til at Dokument 8:40 S (2018–2019) ble fremsatt i Stortinget 14. november 2018. Komiteen vil understreke at lokalradio utgjør en viktig del av mediemangfoldet i Norge. Med sitt innholds- og aktørmangfold og store eiermessige spredning tilfører lokalradioene medietilbudet i Norge bredde, variasjon og valgmuligheter. Lokalradioene bidrar til nyhetsdekning, underholdning og informasjon i ulike miljøer og har ofte rollen som meningsbærende opposisjon til lokalavis. Enkelte steder er lokalradioen den eneste stemmen i lokaldemokratiet. Lokalradio fremmer lokal identitet, språk og kultur. Den er ellers viktig som et so-

sialt samlingspunkt og i folkeopplysningsøyemed. Mediemangfoldet berikes i tillegg ved den delen av lokalradioene som kalles nisjeradioer, slik som livssynsradioer, studentradioer og radio for særinteresser av ulike slag. Et nisjeinnhold vil ofte ikke kunne ivaretas av nasjonale kringkastere.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er skuffet over at det ennå ikke er avklart om lokalradioene kan fortsette å sende på FM-nettet ut over 2021. Arbeiderpartiet er klar over at regjeringen har bedt Medietilsynet utrede saken, men understreker at det er viktig at lokalradioene raskest mulig får en avklart og forutsigbar situasjon.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Senterpartiet, ser at departementet skriver at det kan være ønskelig å åpne for at lokalradioene utenfor storbyene kan fortsette på FM noen år ut over 2021, men at de mener det må innhentes mer fakta om økonomiske og regulatoriske rammevilkår. Videre sies det at de ønsker en oppdatert status for digitalisering av lokalradioene før Stortinget tar stilling til spørsmålet. Medietilsynet har fått i oppdrag å kartlegge rammevilkårene for driften av lokalradio og å vurdere om det er grunnlag for å forlenge FM-konsesjonene. Medietilsynet la frem sin anbefaling 8. mai 2019. Departementet tar sikte på å komme tilbake til Stortinget i løpet av 2019 med en sak.

Flertallet viser til Medietilsynets anbefalinger om at eksisterende FM-konsesjoner for lokalradio forlenges både i og utenfor slukkeområdene i fem år, til og med 31. desember 2026. Videre ber de om en vurdering av en midlertidig utvidelse av tilskuddsordningen til lokale lyd- og bildemedier, slik at ordningen også omfatter driftsstøtte til digitalisering. Medietilsynet anbefaler også at det innføres noen ulike rammebetingelser for lokalradio i og utenfor slukkeområdene i den nye forlengelsesperioden. Tiltak som anbefales er blant annet totalforbud mot å sende reklame i slukkeområdet, samtidig som reglene om inntekts- og utbyttebegrensning oppheves, videre et nytt konsesjonsvilkår i slukkeområdet om at konsesjonæren selv må bruke konsesjonen, samtidig som eksisterende sam- og videresendingsforbud oppheves. Det anbefales at det heller ikke tildeles nye konsesjoner, og at det ikke skal være anledning til å overdra konsesjonene til andre i slukkeområdene.

Flertallet merket seg at Norsk lokalradioforbund i høringen komiteen avholdt 6. mai 2019, uttalte at de ønsker en forlengelse av eksisterende konsesjoner og ikke en nyutlysning. De uttalte videre at de er villig til å akseptere en kortere forlengelse enn til 2031 dersom dette kan bidra til at man slipper en ny konsesjonsrunde.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, støtter anbefalingen som ligger i stortingsmeldingen og ser frem mot en sak til behandling i Stortinget om forlengelse av FM-konsesjonene for lokalradio utenfor storbyene. Dette flertallet vil i dette arbeide anbefale regjeringen å ta hensyn til anbefalingene fra Medietilsynet.

Dette flertallet ser at Medietilsynet og Nkom i brev til Kulturdepartementet 10. oktober 2018 understreker behovet for streng håndheving av lokalradioenes konsesjonsvilkår etter dagens lovverk. Dette flertallet vil understreke betydningen av å håndheve dagens regelverk tydelig frem til Stortinget har behandlet sak om forlenget FM-konsesjon og forslagene som ligger i Medietilsynets anbefalinger.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at lokalradioene er et viktig ledd i ulike kommuners beredskapsapparat. De fungerer som informasjonskanal når det oppstår akutte situasjoner. En del av lokalradioene har også ansvar for å viderefordre nasjonale beredskapsmeldinger fra NRK. At de fleste lokalradioer sender på FM-nettet, gjør derfor at deres meldinger kan tas inn av de som benytter FM-radio og ikke kan nås via DAB-radio.

Disse medlemmer viser til at Norsk Lokalradioforbund mener at den korte konsesjonsperioden på FM-nettet er en stor hemsko for lokalradiobransjen. Lokalradioene lever i all hovedsak av inntektene de får fra sine radiosendinger. Dette er inntekter fra FM-sendinger som i stor grad bidrar til de investeringene lokalradioene kan gjøre, som bl.a. gjelder egne midler som må reises for å komme seg på DAB. At FM-konsesjonene kan gå ut i 2021, gjør at lokalradioene mangler forutsigbarhet, og skaper stor usikkerhet både når det gjelder å investere i videre drift samt investering i DAB.

Disse medlemmer er glad for at Medietilsynets vurderinger er i samsvar med det deres respektive partier har tatt til orde for – konsesjon for lokalradio på FM-nett bør forlenges. Imidlertid mener disse medlemmer at konsesjonsperioden bør forlenges til 2031, i tråd med det lokalradiobransjen ber om, og opprettholder med dette sitt opprinnelige forslag fremmet i representantforslaget.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen forlenge dagens FM-konsesjoner for lokalradio ut 2031, tilsvarende utløpstiden for lokalradioens digitale konsesjoner.»

12. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen forsterke det internasjonale arbeidet, blant annet overfor EU, mot spredning av opphavsrettslig beskyttede verk på internett uten godkjenning og eventuelle vederlag.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen forsterke arbeidet for å sikre at de globale medieaktørene betaler skatter og avgifter i de landene de opererer i.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen holde en årlig redegjørelse for Stortinget om pressefrihetens vilkår i Norge.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen utrede tiltak for å sikre NRK større uavhengighet og økonomisk forutsigbarhet og komme tilbake til Stortinget med dette på egnet måte.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen vurdere å legge flere oppgaver knyttet til innkreving eller dokumenthåndtering til Mo i Rana, og komme tilbake til Stortinget om saken på egnet vis.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen sikre at produksjonsstøtten ikke omfordeles fra aviser som i dag mottar hoveddelen av produksjonsstøtten, til fordel for de små lokalavisene, men at det opprettes en egen støtteordning for de små lokalavisene.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med sak om hvordan lokalradio og lokal-TV kan få styrket produksjons- og innovasjonsstøtten.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om å skattlegge verdiskapingen i Norge fra multinasjonale selskaper med digital inntjeningsplattform, som Google, etter inspirasjon fra Storbritannia, Frankrike og Spania, for å utjevne konkurranseforholdene mellom norske mediehus og tjenester som Google i annonsemarkedet.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2020 fremme forslag om en bedre og mer

framtdsrettet ordning for momsfristak for elektroniske tidsskrifter.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen utrede ulike tiltak som skal inngå i myndighetenes «verktøykasse» for å styrke mediebransjen i møte med fremtidige utfordringer.

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen fremlegge en ny og grundigere mediemelding, med en solid gjennomgang av overordnede mål, viktige utviklingstrekk og trender, og en langsiktig strategi for en sterk, god og mangfoldig mediesektor og en opplyst og deltakende befolkning.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen gjennomgå listen over store begivenheter av nasjonal betydning som skal være åpent tilgjengelig, for å se om medieutviklingen tilsier at flere slike arrangementer, som for eksempel verdenscupen i ski, bør inkluderes på denne listen.

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en dialog med ikke-redaktørstyrte sosiale medier om å bedre ytringsklimaet, moderering av hets, trusler og skadelig innhold, samt sikre åpenhet rundt modereringen som foregår.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen forlenge dagens FM-konsesjoner for lokalradio ut 2031, tilsvarende utløpstiden for lokalradioens digitale konsesjoner.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen utrede ulike modeller for tidsavgrenset fritak fra arbeidsgiveravgift for mediebransjen.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 16

Stortinget ber regjeringen sette ned et ekspertutvalg for å vurdere de ikke-redaktørstyrte sosiale mediene og tiltak for å bedre ytringsklimaet.

Forslag 17

Stortinget ber regjeringen utrede videre og komme tilbake til Stortinget med sak om øremerket personskattemodell for finansiering av NRK, med økt sosial progresjon, økt uavhengighet og større forutsigbarhet for eksempel gjennom opprettelse av et fond.

13. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Dokument 8:40 S (2018-2019) - Representantforslag fra stortingsrepresentantene Åslaug Sem-Jacobsen, Geir Pollestad, Heidi Greni, Geir Adelsten Iversen og Nils T. Bjørke om utvidelse av konsesjon for lokalradio på FM-nett – vedtas ikke.

II

Meld. St. 14 (2018–2019) – Mangfald og armlengds avstand – Mediepolitikk for ei ny tid – vedlegges protokollen.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 3. juni 2019

Kristin Ørmen Johnsen

leder

Tage Pettersen

ordfører